

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НПУ імені М. П. Драгоманова

Серія 19

**КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА
ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**

Випуск 21

КИЇВ - 2012

УДК 57
ББК 28.0
Н34

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. — № 21.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів вузів та співробітників наукових установ України щодо питання результатів новітніх теоретичних та експериментальних досліджень в галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології. Дослідження у зазначених галузях педагогічної та психологічної науки охоплюють проблеми вивчення, виховання, освіти, соціалізації, абілітації та реабілітації осіб з вадами психічного та (або) фізичного розвитку різних вікових категорій – від раннього дитинства до періодів після шкільного професійного навчання та самостійної трудової діяльності у дорослому віці.

**Фахове видання затверджене Президією ВАК України 2006 р.,
Бюлетень № 1 (корекційна педагогіка та спеціальна психологія)
(постанова президії ВАК України від 19 січня 2006 р. за № 2-05/1)**

*Державний комітет телебачення та радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8825 від 01.06.2004 р.*

Редакційна рада:

Андрущенко В.П.	доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова (<i>голова редакційної ради</i>)
Авдієвський А.Т.	почесний доктор, професор, академік НАПН України
Бех В.П.	доктор філософських наук, професор
Бондар В.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Волинка Г.І.	доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (<i>заступник голови редакційної ради</i>)
Дмитренко П.В.	кандидат педагогічних наук, професор
Дробот І.І.	доктор історичних наук, професор
Євтух В.Б.	доктор історичних наук, професор, академік НАПН України
Жалдак М.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Мацько Л.І.	доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України
Падалка О.С.	кандидат педагогічних наук
Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Сидоренко В.К.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
Шкіль М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України
Шут М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Відповідальний редактор:

Синьов В.М. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України

Відповідальний секретар:

Шеремет М.К. доктор педагогічних наук, професор

Редакційна колегія:

Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Бондар В.І.	доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Шеремет М.К.	доктор педагогічних наук, професор
Конопляста С.Ю.	доктор педагогічних наук, професор
Барко В.І.	доктор психологічних наук, професор
Мозгова Г.П.	доктор психологічних наук, професор
Синьова Є.П.	кандидат психологічних наук, професор
Фомічова Л.І.	доктор психологічних наук, професор
Шевцов А.Г.	доктор педагогічних наук, професор
Шульженко Д.І.	доктор психологічних наук, професор

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
© НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012

ЗМІСТ

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Арендарук А.О.	ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ТПМ В УМОВАХ ІНТЕГРАТИВНОГО НАВЧАННЯ, ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	3
Базима Н.В. Назарець Д.С.	ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ З АУТИСТИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	6
Беркетова М. Г.	ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕНСОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З СИНДРОМОМ ДАУНА В ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	11
Бодруг Є.С.	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПІВПРАЦІ ПЕДАГОГА-ДЕФЕКТОЛОГА З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ	16
Бойко Г.М.	ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ПЛАВЦІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	22
Большанина Л. В.	ОСОБЕННОСТИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С НАРУШЕННЫМ СЛУХОМ	27
Боряк О.В.	ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПОНЕНТІВ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ ПІСЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ	29
Браткова М.В.	РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОРГАНИЧЕСКИМ ПОРАЖЕНИЕМ ЦЕНТРАЛЬНОЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ В ПРОЦЕССЕ СЕНСОРНОГО ВОСПИТАНИЯ	35
Волобуева Н.А.	ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ С УЧЕТОМ ПОЛОВОЗРАСТНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ	40
Гладуш В.А.	РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ УЧБОВО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ СПЕЦІАЛЬНИХ ШКІЛ: ІСТОРІЯ, ЗДОБУТКИ	46
Гладуш В.А., Колесник І.П.	НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА М.М. ПЕРЕЛЬМУТЕРА	51
Голуб А.В.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ ПРИ ДИЗАРТРИЯХ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	54
Голуб Н.М.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ТА ЙОГО ПОРУШЕНЬ	58
Грибукова О.Г.	РОЛЬ ВЕДУЩЕЙ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОЙ СИСТЕМЫ В ОБУЧЕНИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	62
Гроза Е.П.	ЕТАПИ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ВІДОМОГО ПСИХОЛОГА РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ ЛУРІЯ ОЛЕКСАНДРА РОМАНОВИЧА (1902–1977) До 110-річчя з Дня народження	65
Губар С.Ю.	ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПЛАНУ ДІЇ ЗАСОБАМИ ПРЕДМЕТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	67
Дідкова Л.М.	МОВЛЕННЄВА І НЕМОВЛЕННЄВА СИМПТОМАТИКА СТЕРТОЇ ДИЗАРТРИЇ	69
Долженко А.І.	ВПЛИВ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ Й ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ НА ЇХ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВУ АДАПТАЦІЮ	72
Долинний Ю.О.	РЕАБІЛІТАЦІЙНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ МАЮЧИХ ОБМЕЖЕНІ МОЖЛИВОСТІ В РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	76
Дроздова Н.В.	КОММУНИКАТИВНАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ РЕЧЕВОЙ АКТИВНОСТИ СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ С ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ	78
Єжова Т.Є.	СПЕЦІАЛЬНА Й ІНКЛЮЗИВНА ШКОЛИ ТА ПРАВО ДИТИНИ НА ПРОЖИВАННЯ В СІМ'ї	81
Елизарова Н. А.	ЛОГОПЕДИЧЕСКАЯ РИТМИКА В СИСТЕМЕ РЕАБИЛИТАЦИОННЫХ МЕТОДИК	85

Ефименко Н.Н.	ТЕОРИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ СИСТЕМ П.К.АНОХИНА И ЕЕ ПРИЛОЖЕНИЕ К МОДЕЛИ КОРРЕКЦИОННОГО ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ, ИМЕЮЩИХ РАЗЛИЧНЫЕ ДВИГАТЕЛЬНЫЕ НАРУШЕНИЯ	88
Золотарьова Т.В.	УПРАВЛІННЯ ВЕРТИКАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ У СИСТЕМАХ «ОСОБИСТІТЬ» І «ДЕФЕКТ» ЛЮДЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	93
Кацавець Р.С.	РЕПЛІКА У ЗАХИСНІЙ ПРОМОВІ	98
Качуровська О.Б.	ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ	101
Кисличенко В.А.	ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА БАТЬКІВ ЯК ОБ'ЄКТ УВАГИ ЛОГОПЕДА	105
Климко Н.О.	ВНЕСОК М.Д. ЯРМАЧЕНКА В РОЗРОБКУ ПРОБЛЕМИ КОМПЕНСАЦІЇ ГЛУХОТИ	108
Климова Т. В.	ФОРМИРОВАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ У ДЕТЕИ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ФЕДЕРАЛЬНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ТРЕБОВАНИЙ	113
Коломісць Ю. В., Ніжинська О.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ	118
Кондратенко В.О., Журавльова Л.С.	ВИВЧЕННЯ ПОЛІСЕНСОРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАІКАННЯМ	123
Кондратенко В.О.	ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ	127
Косенко Ю.М.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ	130
Кот М.З.	СПЕЦІАЛЬНИЙ КОРЕКЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ (Дніпропетровській загальноосвітній школі-інтернату № 2 – п'ятдесят)	134
Кравець Н.П.	ВИОКРЕМЛЕННЯ ВЛАСНЕ МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ	137
Кравченко А. І., Мороз Л. В., Кравченко І. В.	ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ГРАФОСПАЗМІ	142
Круглик О.П.	УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗУМІННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ СЛАБОЧУЮЧИМИ УЧНЯМИ 5-7 КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ТИПОЛОГІЇ ОПОВІДАНЬ	145
Кузава І. Б.	ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРМІНІВ «ІНКЛЮЗІЯ» ТА «ІНТЕГРАЦІЯ»	148
Лапп Е.А.	ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГА ДЛЯ РАБОТЫ С ДЕТЬМИ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	151
Ленів З. П., Сушко О.І.	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РУЧНОГО ПРАКСИСУ В ДІТЕИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	156
Линдіна Є. Ю.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТЕРТИХ ДИЗАРТРІЙ У ДОСЛІДЖЕННІ Є. Ф. СОБОТОВИЧ	160
Максимовська В.М.	ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ СИНДРОМУ ДАУНА	163
Мананкова О.И.	ПРЕОДОЛЕНИЕ НАРУШЕНИЙ ТЕМПО-РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ УСТНОЙ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С МНС (МИНИМАЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА) (сообщение 2)	166
Мартиненко І.В., Базима Н.В.	ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ (ДОСВІД ПОЛЬЩІ)	170
Марченко І. С.	ДІАГНОСТИКА КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ІЗ ТПМ	172
Мухіна А.Ю.	ВПЛИВ СКЛАДУ СІМ'І НА ГЕНДЕРНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ З НОРМАЛЬНИМ І ПОРУШЕНИМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	177

Одинокова Н.А.	НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ РАЗВИВАЮЩИХ ИГР С ДОШКОЛЬНИКАМИ, ИМЕЮЩИМИ ОГРАНИЧЕННЫЕ ЗРИТЕЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	181
Омельченко І.М.	ОСОБИСТІСНА СКЛАДОВА ПРОСТОРУ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	185
Осадча Т.М.	Етіопатогенетичні аспекти порушень голосу у дітей	189
Парфенова А.И.	ОСОБЕННОСТИ ОВЛАДЕНИЯ СВЯЗНОЙ РЕЧЬЮ В НОРМЕ И ПАТОЛОГИИ	192
Пахомова Н.Г.	ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ, ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДІВ	195
Піменова К.О.	ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО СИНТАКСИС В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ТПМ	200
Пінчук Ю.В., Денисенко О.І.	СТАН СФОРМОВАНOSTІ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ	204
Подгаєцький А.В., Березовський В.А., Мішаровський Р.М.	ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ІНВАЛІДІВ «ІНВАСПОРТ» НА РОЗВИТОК АДАПТИВНОГО СПОРТУ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ В УКРАЇНІ	211
Полуляшенко М.С.	ПРОБЛЕМА НЕЙРОТИЗМУ У ДІТЕЙ ЯК ХАРАКТЕРОЛОГІЧНИЙ ПРОЯВ У ПОВЕДІНЦІ (НА ОСНОВІ НАУКОВИХ ПРАЦЬ А.І.СЕЛЕЦЬКОГО)	215
Польова І.І.	КОРЕКЦІЙНА СКЛАДОВА СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ВАДАМИ СЛУХУ	219
Потапенко О.М., Опанасюк І.С.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ	223
Рібцун Ю. В.	ДО ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙНОЇ ДІАГНОСТИКИ ДИСЛАЛІЇ ТА МІНІМАЛЬНИХ ПРОЯВІВ ДИЗАРТРІЇ	226
Ромась О.Ю.	МУТАЦІЙНА ДИСФОНІЯ ОСОБЛИВОСТІ ЕТІОЛОГІЇ, ПЕРЕБІГУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ	230
Савицький А.М.	РАННІЙ МОТОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ З СИНДРОМОМ ДАУНА	233
Савінова Н.В.	РОЗВИТОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ	236
Сак Т.В.	НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ	241
Саранча І.Г.	ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ОБІЗНАНОСТІ ВИПУСКНИКІВ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ	244
Синьов В.М., Шульженко Д. І.	ОСОБЛИВОСТІ УМОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З АУТИСТИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	249
Січкачук Н.Д.	РОЗВИТОК АСОЦІАТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	253
Сорочан Ю.Б.	ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ МОДЕЛЕЙ ПОРОДЖЕННЯ МОВЛЕННЕВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ У ПСИХОЛІНГВІСТИЦІ	258
Татьянчикова І.В.	ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ НА СТАДІЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ	262
Тищенко В.В.	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЙМОВІРНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	266
Товстоган В.С.	СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПОБУДОВИ МЕТОДИКИ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ	271
Федоренко С.В.	ІСТОРІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ № 5 ДЛЯ СЛІПИХ ДІТЕЙ	275

Федоренко І.В.	ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ДЕФЕКТОЛОГІВ	278
Федорович Л.О.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДА ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	283
Фур Е. П.	ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМЫ НАРУШЕНИЙ ЛЕКСИКИ У ДЕТЕЙ 5-6 ЛЕТС ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ	288
Хворова Г.М.	ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОРТОПЕДАГОГІВ (НА ПРИКЛАДІ КУРСІВ "ДОШКІЛЬНА ОРТОПЕДАГОГІКА" ТА "КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ СЛУЖБИ")	291
Хлопоніна Н. Є.	ЛЯЛЬКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ	294
Чередніченко Н.В., Пелешенко О.С.	ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСВОЄННЯ ОСНОВ ФОНЕТИКИ І ГРАФІКИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ	298
Чернова О. Р.	СПОСОБИ ДІАГНОСТИРОВАНИЯ СЛУХОВОГО ВОСПРИЯТИЯ ГЛУХИХ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	302
Чорненька В.Д.	ДО ПИТАННЯ ПРО НЕЙРОАРХІТЕКТУРУ, НЕЙРОФІЗІОЛОГІЮ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЮ ЕМОЦІЙ	306
Шашкина Г.Р.	СОВРЕМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ И ИСТОРИЯ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РИТМИКИ	308
Швалюк Т.М.	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕНЬ, СКЛАДНИХ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	311
Шевченко В.М.	КОХЛЕАРНА ІМПЛАНТАЦІЯ ЯК МЕТОД РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ	316
Шевченко Е.В.	ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ СУРДО-ЛОГОПЕДИЧЕСКОГО ТРЕНАЖЕРА «ДЭЛЬФА-130» В УСЛОВИЯХ СПЕЦИАЛЬНОГО ДОШКОЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА	320
Шеремет М.К., Ряшенцева Д.М.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ В РАНЬОМУ ТА ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	326
Шипилова Е. В.	РЕАЛИЗАЦИЯ КОММУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	330
Шорохова В.В.	ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БАЛАНСУВАЛЬНОЇ ДОШКИ ДОКТОРА Ф.БЕЛГАУ ДЛЯ РОЗВИТКУ УВАГИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	332
СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ		
Бєлова О.Б.	АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕУСВІДОМЛЕНОЇ АГРЕСІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З НОРМАЛЬНИМ ТА ПОРУШЕНИМ МОВЛЕННЄВИМ РОЗВИТКОМ	336
Бистрова Ю.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ПІДЛІТКІВ	340
Войтюк І. В.	ПРОБЛЕМА КОРЕКЦІЇ МИСЛЕННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ У ПСИХОЛОГІЧНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	344
Гріньова О.М.	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МНЕМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ	348
Девічинська І.Б.	РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ЗАСОБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ	353
Дем'яненко Б.Т.	ФУНКЦІОНАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ПСИХІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ ТА ЇХ КОМПЛЕКСНА МЕДИКО-ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОРЕКЦІЯ	355

Елецкая О.В.	ОСОБЕННОСТИ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ ФУНКЦИИ У ШКОЛЬНИКОВ С ДИЗОРФОГРАФИЕЙ	359
Касьян М. В.	СИНДРОМ ДЕФИЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ ЯК КЛІНІКО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	364
Коваленко В.Є.	ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ ПРИ РОЗУМОВІЙ ВІДСТАЛОСТІ	367
Ковригина Л.В.	ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКОГО СТРОЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	371
Козинець О.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТІВ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	374
Корець А.М.	ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ	377
Корнєв С.І.	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗОРОВОГО СПРИИМАННЯ У ДІТЕЙ З ЗНМ	381
Кротенко В. І., Борсук К. М.	ЕМОЦІЙНІ ПОРУШЕННЯ В ДІТЕЙ, ЇХ КОРЕКЦІЯ ТА ОСНОВНІ ПСИХОКОРЕКЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	385
Кузнецова М.С.	РОЛЬ УЯВИ У ЗАСВОЄННІ ГЕОГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	388
Матющенко І.М.	КОРЕКЦІЯ АГРЕСИВНИХ ПРОЯВІВ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ДОПОМІЖНОЇ ШКОЛИ	391
Обухівська А.Г.	НОВІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ	395
Островська К. О.	ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ	399
Рибак Ю.В., Мурашук О.М.	СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ	405
Романенко О. В.	ПРОЯВИ АНТИЦИПАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ОКОМІРНИХ ЗАВДАНЬ ДІТЬМИ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ	409
Руденко Л.М.	ПРОЦЕСУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ	414
Серомаха Н.Є.	ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В СИТУАЦІЯХ ФРУСТРАЦІЇ	420
Синьова Є.П., Власенко С.Б.	ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ФІЗИЧНОГО Я В УМОВАХ ГЛИБОКОЇ ЗОРОВОЇ ДЕПРИВАЦІЇ	424
Супрун Д.М.	ТРЕНІНГОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я В РАМКАХ ПРОГРАМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ (У КОНТЕКСТІ ТЕМАТИКИ РОБОТИ НАУКОВОГО ГУРТКА З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ)	432
Ужченко І. Ю., Кукса Е. В.	ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ І ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	437
Хомякова О.В., Штеренберг Е.С.	ОЦЕНКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИХ ФУНКЦИИ ДЕТЕЙ СРЕДНЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ	440
Якуба А.М.	АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ПОВЕДІНКИ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ПІДЛІТКІВ В СИТУАЦІЯХ СПІЛКУВАННЯ	442
Відомості про авторів		448

території закладу тощо. Для уникнення таких негативних явищ необхідна свідомо та цілеспрямовано створювати систему практичної підготовки майбутніх корекційних педагогів:

- з перших днів навчання сприяти усвідомленню студентами їхньої майбутньої відповідальності за життя, здоров'я та життєву компетенцію вихованців – у відповідності до гіпократівського принципу "Не зашкодь!";
- ввести обов'язкове для кожного студента оформлення санітарних книжок через студентську поліклініку;
- створювати та використовувати банк відеоматеріалів, організувати "відвідування" занять та уроків за допомогою сучасних технічних засобів (Інтернет, веб-камера тощо) для практичної підготовки студентів молодших курсів до самостійної, активної участі в навчально-реабілітаційній роботі;
- звернутися з пропозицією до структурного підрозділу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, який відповідає за проведення атестації навчальних закладів, щодо обов'язкового надання відеозаписів зразків уроків, режимних моментів, позакласних та виховних заходів усіма закладами системи спеціальної освіти, які проходять атестацію. Ці відеозаписи можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці майбутніх корекційних педагогів;
- широко використовувати в навчальному процесі самостійні, творчі завдання, які сприяють розвитку навичок використання отриманих знань для вирішення практичних питань (розробка програм, пошук та класифікація практичної інформації, підбір матеріалів для занять);
- сприяти укладанню договорів між НПУ імені М.П.Драгоманова та районними управліннями освіти та соцзахисту, до яких буде додано перелік закладів та види робіт, які можуть бути документально закріплені за студентами (в дошкільних закладах та реабілітаційних центрах – допомога при одяганні, роздяганні дітей; ігри з ними на прогулянці; заміна помічника вихователя, який знаходиться на лікарняному; допомога при оформленні групи та створенні методичного забезпечення, при підготовці до свят; у школі – допомога вихователю при підготовці уроків, проведення ігор та занять у другій половині дня; переведення дітей з надомного навчання на відвідування школи завдяки організації супроводу силами студентів);
- запроваджувати ранню психолого-педагогічну допомогу дітям-інвалідам та дітям з "групи ризику" силами студентів старших курсів у співпраці з районними дитячими неврологами; зробити таку роботу однією з форм проходження навчальної практики.

Таким чином, підготовка сучасних ортопедагогів є комплексним цілеспрямованим багатовекторним процесом, кінцевою метою якого є фахівець з високим рівнем теоретичної підготовки, навичками самостійного пошуку та критичного аналізу професійно значущої інформації, який прагне до самовдосконалення та навчання все професійне життя, та, при цьому, є високогуманною людиною, готовою до життєвих реалій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: [монографія] / А.Г. Шевцов. – К.: « МП Леся», 2009. – 483 с.
2. Шевцов А.Г. Апологія ортопедагогіки // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №19. 2011, № 19. - С.209 – 215.
3. Пахомова Н.Г. Концептуальні основи системності професійної підготовки дефектологів. Збірник наукових праць Камінець-Подільського національного університету імені І.Огієнка, 2011. <http://fkspp.at.ua/index/konf/0-23>
4. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів напрямку 6.0101.05. Корекційна освіта. Тифлопедагогіка і спеціальна психологія / За ред. Є.П.Синьової, С.В.Федоренко. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – 348 с.

УДК 615.851-053.2

ЛЯЛЬКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ

Хлопоніна Н. Є.

кандидат психологічних наук,
Інститут педагогіки і психології
ЛНУ імені Тараса Шевченка

Теоретичне дослідження присвячене проблемі лялькотерапії в психокорекційній роботі з дітьми. В статті визначається зв'язок лялькотерапії з іншими арттерапевтичними методами. Проаналізовано сучасні психолого-педагогічні технології лялькотерапії в психокорекційній роботі з дітьми.

Теоретическое исследование посвящено проблеме куклотерапии в психокоррекционной работе с детьми. В статье определяется связь куклотерапии с другими арттерапевтическими методами.

Проанализирована современные психолого-педагогические технологии куклотерапии в психокоррекционной работе с детьми.

Theoretical research devoted to problem of Puppet Therapy in children's psychological correction. In article define relationship Puppet Therapy with Art Therapy. Analyzed the newest integrative psychological and pedagogical technique Puppet Therapy in children's psychological correction.

Ключові слова: лялька, лялькотерапія, арттерапія, драматерапія, психологічна корекція.

Ключевые слова: кукла, куклотерапия, арттерапия, драматерапия, психологическая коррекция.

Keywords: puppet, Puppet Therapy, Art Therapy, Drama Therapy, psychological correction.

Психотерапевтичний напрямок, який передбачає використання ляльки у якості засобу психотерапевтичного впливу, отримав назву методу лялькотерапії. В контексті арттерапевтичного напрямку в психотерапії і психокорекції дітей і дорослих, метод лялькотерапії традиційно використовувався клінічно-зорієнтованими психотерапевтами як психотерапевтичний засіб в роботі з пацієнтами, що мають суміжні розлади та психопатичні порушення.

Лялькотерапія як метод дитячої психотерапії та психокорекції розроблявся і впроваджувався у психолого-педагогічну практику як закордонними (Ф.Зимбардо, А.Греф, М.Кембелл, А.Полц, Е.Рист, М.Райт, Л.Хокі), так і вітчизняними, російськими і українськими фахівцями (І.Г.Боровик, І.Г.Вигодська, Л.Г.Гребенщикова, М.Ю.Григорчук, О.С.Джафарова, А.І.Захаров, Н.Зінов'єва, І.Я.Медведева, Н.Михайлова, А.С.Співаковська, Г.І.Турнер, Т.Л.Шишова, О.А.Федій, Н.П.Хребтова та ін.). Однак психокорекційні можливості методу лялькотерапії в роботі з дітьми, умови ефективності використання методу в роботі з різними ляльками з метою психокорекційного та психотерапевтичного впливу, на думку більшості психологів-практиків, потребують свого подальшого теоретико-емпіричного дослідження.

Об'єкт дослідження – лялькотерапія як метод психологічної корекції. Предмет дослідження – умови ефективності лялькотерапії як методу психологічної корекції в роботі з дітьми. Мета дослідження – дати визначення лялькотерапії як методу психологічної корекції, дослідити його взаємозв'язок з іншими психотерапевтичними методами; проаналізувати сучасні авторські підходи до психокорекційної роботи з дітьми методом лялькотерапії.

Лялькотерапія (Puppet Therapy) - це метод психотерапії, який передбачає використання ляльки як основного засобу психокорекційного впливу [3]. Лялька виступає посередником у взаємодії між дитиною і дорослим. На думку Татаринцевої А., лялькотерапія – це метод лікування за допомогою ляльки [4].

На сучасному етапі не існує однозначної точки зору відносно того, чи можна розглядати лялькотерапію як самостійний психотерапевтичний (психокорекційний) метод, або ж визначити його як окремий, специфічний арттерапевтичний метод. Різні автори відносять лялькотерапію або до арт-терапії (Г.Денисова, Л.Либідєва), або до ігротерапії (А.Ташева, С.Гриднева), інтегрують її з методом казкотерапії (Т.Д.Зінкевич-Євстігнєєва), виділяють як окремий, специфічний психокорекційний метод (А.Ю.Татаринцева, І.Медведева, Т.Шишова, Н.Зінов'єва, Н.Михайлова).

Якщо розглядати арттерапію як сукупність психокорекційних методик, які мають відмінності і особливості, що визначаються жанровою приналежністю до певного виду мистецтва, а також спрямованістю та специфічністю технології психокорекційного впливу, то лялькотерапія може розглядатися як метод арттерапевтичної драматизації, як різновид методу імаготерапії. Метод імаготерапії передбачає психотерапевтичний вплив на клієнта за допомогою образу, елементів театралізації психотерапевтичного процесу (І.Є. Вольпер, Н.С. Говоров). У цьому випадку лялькотерапія може розглядатися як окремий специфічний прийом імаготерапії нарівні з образно-рольовою драматизацією і психодрамою.

На думку О.Федій, вивчення світового досвіду сучасного розвитку лялькотерапії у психолого-педагогічній науці та практиці дає змогу виділити такі три основні напрями лялькотерапії в роботі з дітьми:

- а) терапевтично-стабілізуючий напрям: лялькотерапія у роботі з хворими дітьми в умовах тимчасового перебування дитини у важкому стані у лікарні;
- б) психокорекційний напрям: лялькотерапія з дітьми, що потребують підвищеної уваги (лялька використовується як психокорекційний засіб);
- в) навчально-виховний напрям: лялькотерапія у загальних освітніх закладах в окремих навчальних програмах (музичне виховання, заняття з розвитку мовлення, природничі дисципліни тощо) [5].

Ефективність лялькотерапії як психокорекційного методу зумовлена такими механізмами психологічного впливу, як проєкція, ідентифікація, заміщення і емоційне відреагування (катарсис). Ідентифікація є базовим механізмом психологічного впливу у роботі методом лялькотерапії, адже дитина з легкістю ідентифікує себе з улюбленим героєм (казки, мультфільму) або з улюбленою іграшкою. Лялька виступає об'єктом-посередником між дитиною і дорослим, що полегшує, насамперед, процес установлення психологічного контакту

на перших етапах психокорекційної роботи [3]. Робота з лялькою значно полегшує процес вербалізації почуттів дитини, допомагає долати її комунікативні труднощі. Крім того, слід зазначити, що на відміну від решти дитячих іграшок, лялька несе в собі образ людини з усіма її характеристиками та ознаками. На думку О.Федій, людиноподібність та надзвичайна особистісно-соціальна наповненість лялькового образу створюють першооснову її величезного психолого-педагогічного впливу на людину взагалі та дитину зокрема [5].

Робота методом лялькотерапії (незалежно від її психолого-педагогічної спрямованості) традиційно передбачає два обов'язкові етапи: виготовлення ляльки і використання ляльки з метою емоційного відреагування значущих емоційних переживань дитини. У психолого-педагогічній практиці метод лялькотерапії застосовується як у індивідуальній, так і у груповій формі роботи (А. Захаров, А. Спиваковська, І.Медведєва, Т.Шишова). Обов'язковою умовою ефективності методу лялькотерапії у роботі з дітьми є залучення батьків як до процесу сумісного з дитиною виготовлення ляльки, виконання домашніх завдань, впровадження психолого-педагогічних рекомендацій лялькотерапевта, так і до участі у психодраматичних заходах.

На думку більшості дослідників, лялькотерапія як психокорекційний метод, дозволяє реалізувати такі функції психолого-педагогічного впливу: комунікативну (встановлення емоційного контакту, поєднання дітей у дитячу спільноту); релаксаційну (зняття психоемоційної напруги); виховну (формування певних особистісних рис, нормативних моделей поведінки); навчальну (збагачення уявлень дитини про навколишній світ); корекційно-розвивальну (розвиток психічних процесів, формування комунікативних навичок, навичок емоційної та поведінкової саморегуляції, формування образу Я дитини тощо).

Традиційно в структурі лялькотерапевтичного заняття виділяють дві основні частини: діагностичну (визначення особистісних особливостей дитини, емоційних порушень, комунікативних проблем) та корекційно-розвивальну, творчу (складання, вигадкування сценарію для подальшої драматизації з лялькою, виготовлення ляльки, виготовлення декорацій для драматизації, сам процес здійснення драматичної вистави за участю пари «дитина-лялька») [3].

На сучасному етапі у вітчизняній практиці активно розробляються авторські психотехнології застосування лялькотерапії в роботі з дітьми. Медведєвою І. та Шишовою Т. було розроблено таку технологічну модель методу лялькотерапії як метод драматичної психоелевації, який визначається як метод комплексного психотерапевтичного впливу за допомогою різних театральних прийомів: етюдів, ігор, спеціально створених ситуацій. Робота з лялькою у роботі методом драматичної психоелевації займає провідне місце.

Працюючи з дітьми, які мали порушення поведінки, страхи, труднощі у розвитку комунікативної сфери, І.Медведєва та Т.Шишова запропонували такий алгоритм організації й проведення лялькотерапії:

- робота проводиться з використанням улюбленої ляльки дитини;
- у ході "режисерської гри" розігрується історія, яка пов'язана з травмуючою для дитини ситуацією;
- досягається максимальне переживання дитиною ігрової ситуації через співчуття герою-ляльці та ідентифікацію з ним;
- сюжет має будуватися по "висхідній" з метою створення дедалі більшої емоційної напруги та обов'язково закінчуватися позитивно, бурхливою емоційною реакцією (сміх, плач) та зняттям напруги;
- після завершення спектаклю дитина повинна відчувати полегшення [2, с. 174].

На думку авторів методу, основна ідея драматичної психоелевації – це «піднесення душі дитини-невротика за допомогою комплексного психотерапевтичного впливу різними театральними прийомами у спеціально створених ситуаціях, в яких вона переживає труднощі, які негативно впливають на стан її психіки. Тому один із провідних принципів методу – не лікування окремого симптому чи симптомів, а виявлення патологічної домінанти і робота з нею» [4, с. 8-9]. Таким чином, метод драматичної психоелевації полягає у посиленні емоційної напруги, яку постійно відчуває дитина, до такого ступеня, щоб вона могла перейти у нову форму – розслаблення, катарсис.

Робота за методом драматичної психоелевації передбачає два послідовних психокорекційних етапи у роботі з дітьми. Перший етап умовно називається «Лікувальні етюди» і триває близько двох місяців. На цьому етапі велика увага приділяється індивідуалізованим домашнім завданням, в яких діти разом із батьками репетирують певні драматичні етюди. Саме на цьому етапі відбувається виявлення патологічної домінанти поведінкових порушень дітей. Т.Шишова зазначає, що «на цьому етапі починається не усунення і тим більше не «викорінення» вади, а елевювання (піднесення) особистості дитини за схемою: вада – маленька слабкість – достойність». Дитина за допомогою індивідуалізованих драматичних етюдів отримує можливість реалізувати свою поведінкову особливість соціально позитивним шляхом [2].

Другий етап психокорекційної роботи методом драматичної психоелевації - це лікувальна вистава. На цьому етапі продовжується робота над патологічною домінантою, але на більш глибокому рівні, що призводить до звільнення від невротичної симптоматики. «Наприкінці другого етапу кризь типаж проступає домінуюча особистість. І навіть обличчя (проекція особистості) перетворюється. Це можна порівняти з перетворенням гусениці на метелика, який залишає непотрібну йому оболонку-кокон і здійснюється над землею!..» [4].

У психолого-педагогічній практиці лялькотерапія дуже часто виступає як окремий блок психокорекційної роботи казкотерапевта. Лялькотерапія, запропонована Т.Зінкевич-Євстигнєєвою, має такі етапи роботи: виготовлення ляльки, "оживлення" та знайомство з лялькою, використання ляльки у казкових сюжетах [1]. У такій роботі сам процес виготовлення ляльки набуває особливого значення. Він дає змогу об'єднати дитину у співпраці з дорослими (батьками). Створюючи власну ляльку (за власним бажанням та задумом), дитина часто відображає в ній себе, свої проблеми. Іноді така лялька візуально буває схожою на свого творця, що засвідчує проєктивний характер зазначеної методики. У спільній роботі дитини та батьків над створенням ляльки основна ідея-проєкт має належати самій дитині. Дорослий стимулює дитячу фантазію (емоційна підтримка, заохочення, обговорення питань вибору матеріалів та техніки виготовлення тощо) та допомагає на технічному рівні реалізувати дитячий задум. Досвід роботи показує, що ця спільна діяльність має виховний характер, допомагає краще пізнати дорослому й дитині один одного, отримати реальний досвід об'єднання у спільній справі, провести весело та цікаво вільний час у сімейному колі [3].

За авторською методикою лялькотерапії, запропованою Н.Зінов'євою та Н.Михайловою, для роботи з дітьми, що пережили насилля або мають проблеми у соціалізації, рекомендовано використовувати набір із 15-20 різних ляльок: агресивні, миролюбні, ляльки, що зображують родину, вчителів, вихователів, міліцію, лікарів, ляльки-відьми, ляльки-тварини тощо [4, с. 218]. Така методика роботи наближує роботу методом лялькотерапії до класичного варіанту методу драматерапії.

Процедура проведення лялькотерапії за методикою Н.Зінов'євої та Н.Михайлової передбачає наступне:

- терапевт пропонує дитині ознайомитися з ляльками;
- дитині надається можливість вибрати ляльок, за допомогою яких вона хотіла б розповісти яку-небудь історію (або конкретно про тих людей, яких знає дитина, або про ситуації); терапевт у свою чергу відзначає, які ляльки дитини обирає, а які – ні;
- терапевт вступає у гру та просить дитину ознайомити його з ляльками, допомагає їй описувати ляльок за допомогою відкритих запитань;
- у процесі програвання сюжету терапевт втручається тільки в разі необхідності або на прохання дитини;
- після закінчення гри терапевт розмовляє з лялькою: ставить питання відкритого типу про думки, почуття, дії ляльки, а потім поступово переносить свої питання та інтерпретацію безпосередньо на дитину [5].

На сучасному етапі розвитку методу лялькотерапії у вітчизняній психолого-педагогічній практиці значного розповсюдження набула психотерапевтична технологія лялькового театру. Т. Шишова так описує ідею техніки лялькового театру у своїй роботі з дітьми: «Наш інструмент – це ляльковий театр. У нас є ширма, ляльки. Діти вважають, що вони вчаться бути акторами, вони вчаться розігрувати спочатку невеличкі етюди, а потім і театральні вистави. Але наше завдання – не навчити їх буди акторами, а допомогти за допомогою гри-драматизації скорегувати поведінку, налагодити стосунки з оточуючим світом. Шляхом корекції поведінки долаються різні хворобливі, у тому числі і медичні симптоми, такі як енурез чи заїкування. Тому що дитина починає почувати себе комфортно, здобуває внутрішній спокій, рівновагу, й усі неприємні прояви зникають нібито самі по собі...» [4].

Отже, теоретичний аналіз проблеми методу лялькотерапії у психолого-педагогічній практиці засвідчує, що на сучасному етапі активно розвиваються авторські технологічні підходи щодо методу лялькотерапії. Їх автори намагаються визначити і обґрунтувати умови ефективності методу лялькотерапії, його взаємозв'язок з арттерапевтичними та ігротерапевтичними методами, алгоритмізувати процес роботи з лялькою, визначити методику проведення індивідуальних і групових занять з лялькотерапії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зинкевич-Євстигнєєва Т. Д. Практикум по креативной терапии / Т. Д. Зинкевич-Євстигнєєва, Т. М. Грабенко. – СПб. : ТЦ "СФЕРА", 2001. – 400 с.
2. Медведева И., Шишова Т. Книга для трудных родителей / И. Медведева, Т. Шишова. – М. : Роман-газета, 1994. – 180с.
3. Осипова А.А. Общая психокоррекция : Учебное пособие для студентов вузов / А. А. Осипова. – М. : ТЦ «Сфера», 2001. – 512 с.
4. Татаринцева А.Ю. Куклотерапия в работе психолога, педагога и логопеда / А. Ю. Татаринцева. – СПб. : Речь, 2006. – 102 с.
5. Федій О. А. Лялькотерапія в професійній діяльності педагога. // «ПостМетодика». - №1(85). – 2009. – с.45-50.